

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Magyar Pál

Cím:

„Teréz nagysád”-tól

Forrás:

a városközi automata telefonig

(Hely)

Magy. Nemzet

1956

(Idő)

IV. évf.

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

385.42

Hely:

Idő:

„188/195”

Személy:

Helyszám:

Hetvenöt évvel ezelőtt: 1881. május 1-én az akkori Fürdő utca (ma József Attila utca) 10. számú házban nyílt meg Magyarországon az első telefonközpont. Néhány előfizetője volt, a feljegyzések hol 25, hol 50, 54, vagy 60 állomásról szólnak, s csak az bizonyos, hogy a 9 hónappal később megjelent hivatalos névsorban már 240 előfizető szerepelt. Graham Bell találmányát, a telefont 1871-ben mutatta be a philadelphiai világiállításon, de az akkor még csak arra volt alkalmas, hogy néhány száz méter távolságból két ember beszélhessen egymással. A nagy feltaláló, Edison foglalkozott először a telefon tökéletesítésével, de az ügy nem túlságosan érdekelte; magyar munkatársa: Puskás Tivadar dolgozta ki a telefonközpontot, amely lehetővé teszi, hogy az előfizetők közül bárki beszélhessen a másikkal. Az első központok Amerikában létesültek, Puskás Tivadar Párizsban szervezett telefonhálózatot, öccse, Puskás Ferenc pedig Magyarországon vágott neki ennek a feladatnak. Nem volt könnyű dolga. Kinevették, kizárólagos hiteltelenedő fejcsóválással intézték el a legkülönbözőbb »illetékesek«. Amikor felkereste Péchy Tamás közmunka- és közlekedési minisztert, az szívesen fogadta, de javaslatára ezt felelte:

— Kedves öcsémuram, én erre hatökör vagyok — menjen az államtitkáromhoz, az szakember.

Az államtitkár vízépítészeti mérnök volt, nem érezte magát illetékesnek és báró Kemény Gábor földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterhez utasította. A báró halott már a telefonról, de miután az még Bécsben sem valósult meg, elutasította az ügyet. Egy öreg miniszteri tanácsos pedig, aki végre illetékesnek érezte magát az ügyben, fogadta Puskást, de egyszerűen nem hitte el, hogy a telefon komoly dolog. Végül is Tisza Kálmán jóindulatát sikerült megnyerni, kiadták az engedélyokiratot, de még évek múlva sem támogatták megfelelőképpen a telefont. Még Baross Gábor is, aki pedig a korszerű vasúthálózat megteremtéséért sokat tett, a telefont ellenszenvvel figyelte és gáncsolta.

Puskás Ferenc, majd az ő korai halála után a Pestre hazatérő Puskás Tivadar, az első években hihetetlen nehézségekkel küzdött a telefonvezetékek építése közben is. A háziurak ellenálltak! Óriási összegeket kértek azért, hogy hozzájáruljanak a vezetékek felszereléséhez, sokan mennőköcsapástól féltek, de szívesen mindegyiknél külön tisztelegni kellett, s kikönyörögni,

hogy engedjék a házukon átvezetni a telefondrót. Majdnem egy évig tartott, amíg a kormányengedély birtokában 1881. május 1-én a Fürdő utcai központ öt kezelőnővel megkezdte működését. Néhány év múlva, 1887-ben államosították a budapesti telefont, ekkor már a Lövész utcában és a Pálffy téren is voltak központok, ezenkívül a Kerepesi úton, a Nádor utcában és a kőbányai Vámházban is létesítettek központokat. Az első modern nagy központ — persze még mindig kézi kapcsolással — 1902-ben épült meg a Nagymező utcában: ez a mai Teréz központ őse.

Sokan emlékeznek még a kézikapcsolású központokra, a »Teréz nagysád« és »József nagysád« idejére, ami egészen a 30-as évekig tartott. Elsőnek a budai Krisztina automata központ készült el, és 1928. április 28-án 2440 budai előfizető kapott automata telefont. (Akkoriban Budán a Várban volt a minisztériumi negyed és az is a Krisztinához tartozott.) Ezt követte a Belváros automata központ, majd automatizálták a Teréz központot is és később sorban a József és Lipót központokat. Ez a folyamat a 30-as évek elejéig tartott és még a második világháború előtt felépült az Erzsébet központ is, hogy mindez áldozata legyen a fasiszta háború dúlásának.

A felszabaduláskor egyetlen központ sem működött és nem volt Budapesten egyetlen üzemképes telefon sem. A felrobbant, kiégett főközpontokat, felszaggatott, szétzilált vezetékeket áldozatos munkával állították helyre a posta dolgozói. Ma havonta mintegy 26 millió helyi beszélgetést bonyolítanak le a budapesti főközpontok, de még ennél is több »házi« beszélgetés zajlik le az alközpontokban, vállalatok, hivatalok egyes osztályai között. A mai automata központokban hallózó kezelőnők helyett elektromotorok kaptognak, de a tudósok laboratóriumaiban már olyan csendes központokat is terveznek, ahol szinte tökéletesen zajtalanul folyik a munka.

Hazánkban a második öt éves terv idején mintegy 30 százalékkal kívánják növelni a lakosság rendelkezésére álló telefonhálózatot. A központok befogadóképességét Budapesten 36, vidéken 27 százalékkal emelik. Szükség is van erre, mert mindennapi életünkben tapasztalhatjuk, hogy különösen az ügynevezett csúcsforgalmi időben rengeteg idő megy veszendőbe és rengeteg a bosszúság, mert nem lehet vonalat, vagy kapcsolást kapni. A központok fejlesztésén kívül elsősorban a kábelhálózatot kell növelni és ennek megkönnyítésére az ólommal burkolt rézkábelek helyett

alumíniumerű és köpenyű kábelek bevezetésével kísérleteznek. Kísérletképpen bérháztelefont is be fognak vezetni, ami lényeges megtakarítást jelent a kábelhálózatban, mert 20 előfizető forgalmát 5 fővonal bonyolíthatja le, mégpedig kifogástalanul. A bérháztelefont szakértők szerint lényegesen jobb, mint a jelenlegi ikerállomások. A városok közötti beszélgetések megkönnyítésére az interurbán hálózat gépesítését is megkezdik és kisebb körzeteken belül a városközi kapcsolást is automata végzi majd; tehát a közeli városokat is tárcsázással lehet felhívni. Ez jelentős lépés az interurbán-szolgálat teljes gépesítése felé.

Hetvenöt év alatt idáig fejlődött a Puskás-testvérek világhódító találmánya.

Magyar Pál